

PORZUCAĆ (27) *vb impf i pf*

impf [w znac. **I.**] (26), *pf* [w znac. **II.**] (1).

o oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie).

inf porzucac (3). ◊ *praes 1 sg* porzucam (7). ◊ *3 sg* porzucą (2). ◊ *3 pl* porzucają (3). ◊ *praet 3 pl m pers* porzucali (4). ◊ *imp 2 sg* porzucąj (3). ◊ *3 pl* niechąj porzucają (1). ◊ *con 3 sg m* by porzucął (1). ◊ *2 pl m pers* byście porzucali (1). ◊ *3 pl subst* by porzucaly (1). ◊ *impers praet* porzucano (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w. s.v. porzucić.

I. impf (26) :

1. *Rzucac, ciskać; porricere, proicere, prosternere, sternere* *Mącz*; *mittere* *Vulg* (7) : *Porricio, Podawam/ Porzucam/ też ofiaruję czynię ofiari. Mącz 162d; Sterno, Porzucam/ porażam. Mącz 414c, 162d.*

porzucac kogo, co (3): *KwiatKsiąż N2v cf Szereg. Cf porzucac kogo czemu; co przed czym.*

porzucac kogo czemu (żywotne) (1): *Gdy ie [chrześcijany] zabijano/ palono/ wieszono [!]/ z gor zmiotano/ bełtyom porzucano: Izli ná ogień iáko ná błoto SkarŻyw 130.*

porzucac co przed czym (1): *vpádli czterzey á dwádzieściá Itárłzych przed onym który siedzi ná Itolicy/ [...] y porzucáli korony fwe przed Itolicą WujNT Apoc 4/10.*

W połączeniu szeregowym (1): *SkarŻyw 130 cf porzucac kogo czemu.*

Zwrot: »porzucac o ziemię« (1): *Prosterno, Porażam/ porzucam o ziemię w ziemię vtłukam. Mącz 415a.*

Szereg: »oddać albo porzucac« (1): *abowiem bronie nieprzyacielowi oddać/ albo ie vciekaiąc porzucac/ ładzili być gorzszą á hániebnieyszą rzecz nizeli śmierć. KwiatKsiąż N2v.*

2. *Pozostawiac, opuszczac, zostawiac kogoś lub coś; proiectare* *Mącz, Cn; expellere* *PolAnt; exponere* *Modrz; abiicere* *Cn [w tym: kogo, co (16)] (17)* : *Proiecto, Częłto á gęłto porzucam. Mącz 162d.*

porzucac gdzie (2): *ModrzBaz 53; lámych wozow piczownych w Litewłkim wołku było tyłięcy więcey niż szefnaście/ przy których bárdzo wiele koni náłzym pozdycháło/ dla czego y wozy po drogách drudzy porzucáli. StryjKron 747.*

Zwrot: »żonę porzucac« = expellere uxoram *PolAnt* (2): *weyrzyłz profzę cie co Apoštołowie święci/ o żonach Biskupich/ y innych sługach kościelnych vftawili/ Aby żadny Biskup/ y żadny kápłan pod połtawą nabożeństwą/ żony swoiey włafney nieporzucal KrowObr 229v; BibRadz 3.Esdr 9/20.*

Przen (1) :

Zwrot: »porzucac nadzieję« (1): *Nie porzucay nadzieie/ Iákoć fye kolwiek dzieie KochPieś 41.*

a. *Odrzucac, odrzucac, wzgardzac* (4) : *Boć i obietnica vpornęm nic niepomógá/ i pan/ iako wiele przes wzgardzóné v świata ludzie/ mjiáiąc zácne/ Íprawuie/ tak téłz ty światné gdy się na prawęm groncie nieładzą porzucá MurzNT 11; Iz tedy oni [krześcijanie] gorzey niż w on čás żydzi/ Bogá y dobro wieczne dla tey márności świeckiey porzucaią: Tedy ich Bog/ [...] doczeńnemi plagami náviedza. PowodPr 27.*

Szeregi: »nie odstępowac, nie porzucac« (1): *Nie odstępuy mnie/ nie porzucay wiecznie/ Bo bez twey łáfki/ gdzież sítąpię bełpiecznie? GrabowSet Tv.*

»nie porzucac ani opuszczać« (1): Nie porzucayże mię więc w moim zefzłym wieku/ Ani opuŃczay [Ne proiicias me in tempore senectutis ... ne derelinquas me Vulg Ps 70/9]/ gdy ŃiŃ nieŃtanie człowieku KochPs 103.

b. *Przestawać coŃ robić, czymŃ się zajmować; zanedbywać; desertare, exuere Modrz [co] (7) :* A tak iefliżeby czego wyrozumieć niemogli [ludzie o tępym dowcipie]/ tedy tego niechay natychmiaŃt nieporzucayıą [...] ale tym więcej w tym przedŃiewzięciu niechay trwaią. KwiatKsiąż L2; Wielka Ńmiałoość á niewŃtydliwooość wáŃzá/ że ApoftolŃkie Trádyce porzucáć Ńmiećie. WujJud 40v; CzechRozm 234v; ModrzBaz 90.

W poŃczeniu szeregowym (1): SkarŻyw 442 cf W przen.

W przeciwwstawieniu: »porzucac ... wnosić« (1): ná káždy dzień ftáraćie Ńię ábyŃcie obyczáie grube y wŃzeláką Ńprofnooość porzucáli: á od poŃtronnych narodow/ cokolwiek lepŃzego Ńię wam zda około żywnooŃi/ vbioru/ y ochędoŃtwá/ do tey RzeczypoŃpolitey wnoŃicie. ModrzBaz 143.

Zwrot: »porzucac starania« (1): Et animo ocioso nunc esse impero, Teras więc porzucam wŃŃiŃtki ftárańia. Mącz 280b.

W przen (1) :

Zwrot: »z serca porzucac« (1): czemuŃz koŃcioł Heretyki gdy z Ńercá błędy Ńwe porzucayıą/ y przeknń y zárzeką Ńię kácerŃtwá/ przyimuie SkarŻyw 442.

3. *Rodzić przed czasem martwy płód, ronić; abortare Mącz, Cn; abortire, abortiri, abortum facere, eicere a. elidere partum Cn (2) :* Aborto, Pomietam/ Porzucam z wrázu álbo z którey ynŃzey przycziny martwy płód rodzę. Mącz [269]a.

Zwrot: »przed czasem porzucac« (1): Przeto Cieplice [...] płodnieyŃzé niŃ były [niewiasty] wczynią: á ówem co więc donoŃić niemoga/ áby przed czásem nieporzucayı/ lepiéy niŃ inŃze wŃŃyŃtkich bab párzenia/ prędzey rátuia. Oczko 15v.

II. *pf Połozyc wielu [kogo (pl)] (1) :*

Zwrot: »porzucac u nog [czyich]« (1): Y przyŃzly do niego [Jezusa] wielkie rzeŃze/ máiać z Ńobą nieme/ Ńlepe/ chrome/ włomne/ y inŃzych wiele: y porzucáli ie v nog iego [et proiecerunt eos ad pedes eius] WujNT Matth 15/30.

Synonimy: **I.1.** *ciskać, miotać, pociskać, pomiatać, pomiatować, pomiatywać* **2.** *odchodzić, odstępować, opuszczać, poniechywać; a.* *odtrącać, wzgardzac; b.* *zaniechawać; 3.* *pomiatać, pomiatować, poraniać, poroniać; II.* *połozyc.*

Formacje współrdzenne cf RZUCAĆ.

Cf [PORZUCANY]